

Ministerie van OCW
Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
Postbus 1600
3800 BP AMERSFOORT
(info@cultureelerfgoed.nl)

Kopie: B&W gemeente Hilversum (publiekszaken@hilversum.nl)
Kopie: Griffie gemeente Hilversum (griffie@hilversum.nl)
Kopie: Commissie Ruimtelijke Kwaliteit gemeente Hilversum
Kopie: Afdeling Erfgoed gemeente Hilversum

Amsterdam, 3 oktober 2023

Onderwerp: spoedaanvraag voor het aanwijzen tot rijksmonument van het ensemble Sparrenlaan 20 te Hilversum (De Bijenschans)

Geachte heer, mevrouw,

De Nederlandse Tuinstichting (NTs) verzoekt u middels deze brief om met grote spoed aan te wijzen als rijksmonument een ensemble van landhuis, interieur en tuin, gelegen aan de Sparrenlaan 20 te Hilversum. De motivering hiervoor volgt in deze brief.

De urgentie is erin gelegen dat er bij de gemeente een aanvraag Omgevingsvergunning is ingediend, waarin gevraagd wordt om het voornoemde pand met tuin als geheel te slopen voor nieuwbouw. Het betreft een ensemble, dat in het verleden een beschermde provinciale status had, maar inmiddels die status heeft verloren. Reden daarvoor is o.a. dat de provincie haar monumentenbeleid in het verleden heeft gewijzigd en zij de bescherming van panden bij gemeenten heeft neergelegd. Om onduidelijke redenen is het betreffende object nooit op de gemeentelijke monumentenlijst van Hilversum geplaatst. Hierdoor is het pand met het bijzondere interieur en de unieke tuin "vogelvrij" en kan het gesloopt worden als er geen actie wordt ondernomen. De beslistermijn voor de Omgevingsvergunning, inmiddels één keer verlengd, loopt af op 14 oktober a.s.

Sloop van dit ensemble uit 1917 (genaamd De Bijenschans) zou een groot verlies betekenen voor de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving en daardoor ook de naam van de gemeente Hilversum kunnen schaden. Er spelen namelijk grote cultuurhistorische waarden mee. Als NTs richten wij ons m.n. op de tuinhistorische en de ensemblewaarde, maar dat er ook architectuurhistorische, ambachtelijke, stedenbouwkundige en zeldzaamheidswaarden spelen moge duidelijk zijn. Deze waarden worden door andere partijen verwoord.

De tuinhistorische waarden van de Bijenschans:

De tuin van het landhuis de Bijenschans, ontworpen door Dirk Tersteeg, is van algemeen cultuurhistorisch belang vanwege het feit dat de door hem gehanteerde uitgangsprincipes nog aanwezig en zichtbaar zijn:

- een geometrische en wiskundige samenhang tussen landhuis en tuin (zie bijgevoegde ontwerptekening 1).
- de tuin als een verruiming van het landhuis.
- deeltuinen door middel van muren, hagen en beplanting, met ieder een eigen functie.
- zichtlijnen tussen landhuis en deeltuinen.
- bouwkundige elementen zoals terrassen, een wandelgang, keermuren, trappen en een tuin-/speelhuisje; deze elementen worden ervaren als onderdeel van het landhuis.
- de uitgesproken relatie met de omgeving; hier als combinatie van een geometrische aanleg aan de achterzijde van het landhuis en een landschappelijke aanleg aan de voorzijde, die de tuin met het omringende heidelandschap verbindt.
- zichtlijnen tussen landhuis, de tuin, de deeltuinen en de omgeving.
- de functionele padenstructuur, die aansluit op de functies van de kamers van het landhuis.

De tuin is verder van belang als enig voorbeeld van een samenwerking tussen Tersteeg en architect Wegerif, die gezamenlijk in “De Bijenschans” een hoge ruimtelijke en compositorische kwaliteit hebben gecreëerd.

De unieke ensemblewaarde van de Bijenschans:

Het complex van woonhuis, tuin, interieur en omgeving (m.n. de Hoorneboegseheide) is van groot cultuurhistorisch belang vanwege:

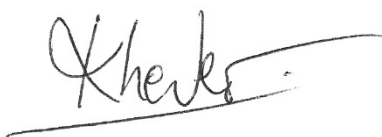
- De nog aanwezige unieke, functionele en visuele samenhang tussen het op voormalige heidegronden gebouwde landhuis, interieurelementen, tuin en Hoorneboegseheide. Door het heidegebied te betrekken in het ontwerp en daarmee de eigen tuin visueel te vergroten hebben Tersteeg en Wegerif een uitgesproken grote ruimtelijke kwaliteit gecreëerd.
- De relatie met de heide en de daar aanwezige bijenschansen komt eveneens tot uitdrukking in interieurdetaillering van het landhuis in de vorm van bijenraten.
- De eenheid van landhuis, interieur, tuin en heidegebied kan aangemerkt worden als een uitgesproken Gesamtkunstwerk, waarbij de traditionalistische architectuur van het woonhuis, de tuin die aangelegd in architectonische stijl én het rijke interieur op elkaar werden afgestemd. De onderdelen zijn als eenheid ontworpen en aan elkaar gerelateerd.

Als bijlage treft u twee ontwerptekeningen aan, met daarop de assen en zichtlijnen die zo kenmerkend zijn voor het ontwerp van Tersteeg.

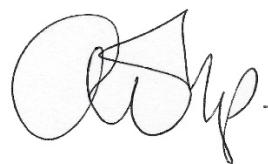
Wij hopen u met dit schrijven ervan overtuigd te hebben, dat er grote cultuurhistorische waarden verloren gaan, als dit ensemble gesloopt wordt.

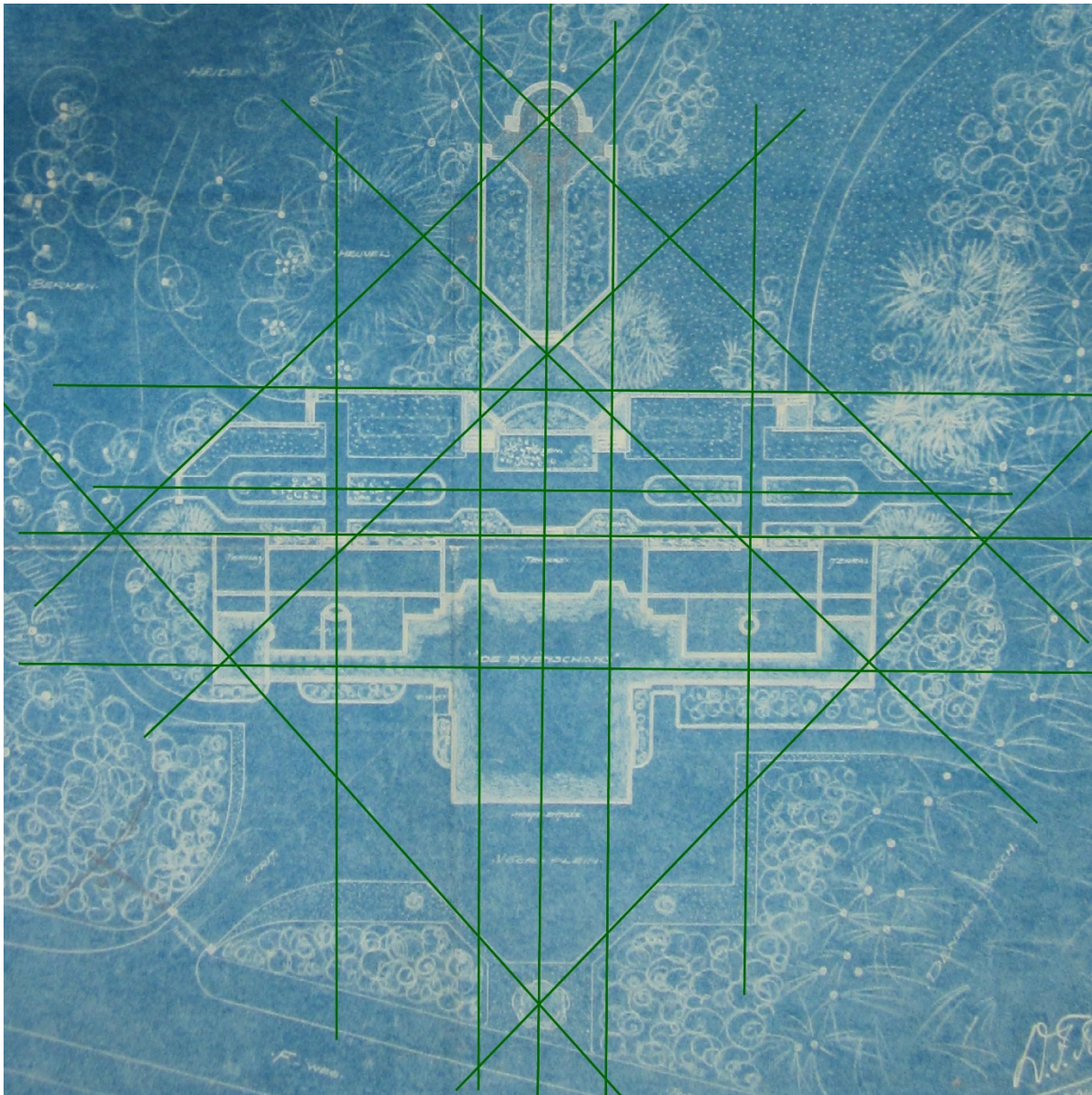
Met vriendelijke groet,

Nederlandse Tuinenstichting,
C. Lever, voorzitter

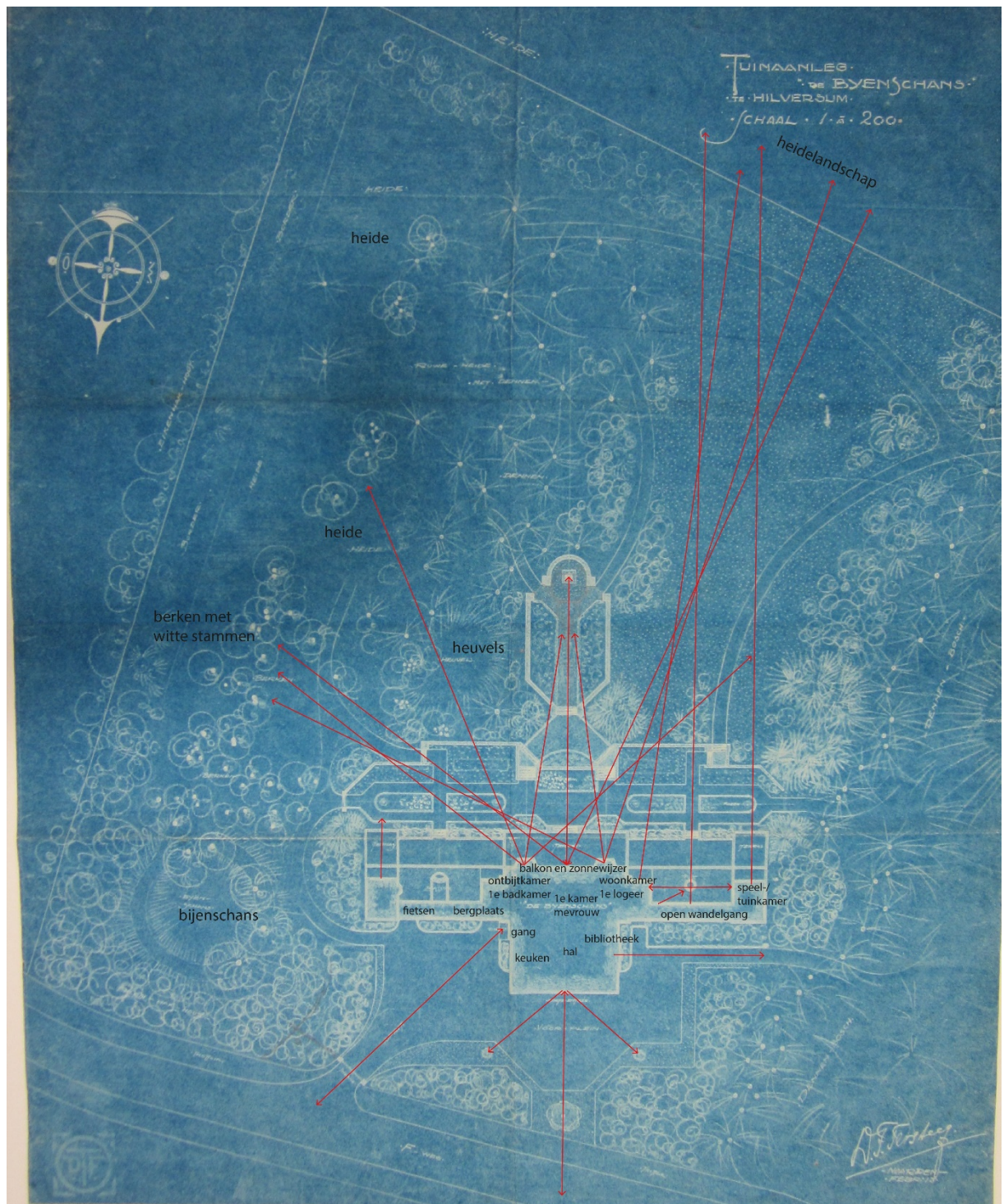

A. Tromp, bestuurslid.

Ontwerptekening 1. Ontwerptekening van D.F. Tersteeg met de toevoeging van de geometrische verbanden tussen het landhuis en de tuin.

Ontwerptekening 2. Ontwerptekening van D.F. Tersteeg met daarop de zichtlijnen die de villa met de tuin en de omgeving verbinden.